

**Nové smernice pre podávanie správ k ľudskoprávnym dohovorom:
Príležitosti pre ženské ľudskoprávne organizácie**

International Women's Rights Action Watch

2008

FINÁLNA VERZIA NA PRIPOMIENKOVANIE

November 2008

Tento manuál pripravila riaditeľka IWRAW Marsha A. Freeman s pomocou štážistky Jessicy A. Jansyn, asistentky výskumu Joelle Gotwals, a akademičky Cram Dalton Natalie Hoover. Bez nich by jeho vznik nebol možný. Prípravu manuálu podporili Inštitút Jacoba Blausteina na podporu ľudských práv v New Yorku a Fond Catharine A. Cram pre ženské ľudské práva pri univerzite v Minnesote.

Obsah

Úvod

Nová štruktúra správ pre orgány OSN monitorujúce ľudsko-právne dohovory

Príležitosti MVO

Nové harmonizované smernice

Podávanie tieňových správ k Všeobecnému hlavnému dokumentu (CCD)

Podávanie tieňových správ k Všeobecnému hlavnému dokumentu (CCD): Na čo sa pýtať

Príloha A

Národné ľudskoprávne inštitúcie

Príloha B

Využitie harmonizovaných smerníc: Súčasné správy zmluvných štátov

Príloha C

Všeobecné periodické hodnotenie

Úvod

Významná reforma systému monitorovania ľudských práv Organizácie Spojených národov (OSN), ktorá práve prebieha, znamená novú príležitosť pre ženské ľudskoprávne aktivistky na rozšírenie ich vplyvu. V r. 2006 predsedovia a predsedníčky výborov pre ľudskoprávne dohovory odsúhlasili prvú časť súboru „harmonizovaných smerníc“ pre prípravu správ zmluvných štátov. Tieto nové harmonizované smernice od zmluvných štátov požadujú, aby orgánu pre monitoring konkrétneho dohovoru predložili jeden základný dokument, Všeobecný základný dokument (CCD)¹, ktorý obsahuje komplexný opis jeho zákonov, politik a infraštruktúry týkajúcej sa politik v oblasti ľudských práv a ich implementácie, vrátane nediskriminácie, rovnosti a opatrení proti diskriminácii. Naďalej sa vyžadujú aj ďalšie správy týkajúce sa konkrétnych dohovorov, avšak, oproti predošlým smerniciam, v trochu obmedzenejšom rozsahu (pozri nižšie).

CCD budú využívať všetky príslušné orgány daného dohovoru pri hodnotení plnenia záväzkov dohovoru zmluvnými štátmi. Pretože majú všetky orgány OSN pre monitoring dohovorov istý proces na posúdenie informácií poskytnutých aktivistkami z MVO vo forme „tieňových správ“, môžu aktivistky zdôrazniť aspekty diskriminácie žien obsiahnuté vo všetkých ľudskoprávných dohovoroch OSN v jedinej tieňovej správe k tomuto všeobecnému základnému dokumentu o zákonoch, politikách a inštitúciách v oblasti diskriminácie na základe pohlavia a rodu.

Tieňovú správu k CCD môžu MVO podať monitorovaciemu orgánu aj bez podania tieňovej správy špecificky k danému dohovoru. MVO môžu pripraviť jednu tieňovú správu k CCD, ktorú môžu predložiť všetkým monitorovacím orgánom, a tým znásobiť kontrolu aktivít zmluvného štátu v oblasti diskriminácie na základe pohlavia a rodu.

¹ V dokumente sú pri slovenskom preklade zachované anglické skratky pre názvy dokumentov, inštitúcií a orgánov OSN: Všeobecný hlavný dokument – Common Core Document (CCD), Národné ľudskoprávne inštitúcie – National Human Rights Institutions (NHRI), Všeobecné periodické hodnotenie – Universal periodic Review (UPR), Úrad vysokého komisára pre ľudské práva – Office of High Commissioner for Human Rights (OHCHR), ako aj skratky názvov výborov OSN: Výbor pre odstránenie všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW), Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva (CESCR) a Výbor pre práva dieťaťa (CRC), atď. (pozn. prekladateľky).

Účelom tohto manuálu je pomôcť MVO využívať tieto nové smernice pre podávanie správ a príležitosti, ktoré predstavujú.

Nová štruktúra správ pre orgány OSN monitorujúce ľudskoprávne dohovory

Vlády, ktoré ratifikovali ľudskoprávne dohovory OSN (zmluvné štáty), musia predložiť písomné správy na posúdenie orgánom, ktoré dohovory monitorujú. Správa zmluvného štátu pre monitorovací orgán ktoréhokoľvek dohovoru pozostáva z dvoch dokumentov. Prvým je hlavný dokument, ktorý obsahuje prehľad o demografickej, economickej, právnej a politickej štruktúre zmluvného štátu, ktorý sa predkladá Úradu vysokého komisára pre ľudské práva a ktorý použijú monitorovacie orgány všetkých dohovorov na posúdenie zmluvného štátu. Do r. 2006 bolo predloženie tohto „**hlavného dokumentu**“ dobrovoľné, a tým aj nedôsledné. Druhá časť správ zmluvných štátov, ktorej historicky venujú najväčšiu pozornosť monitorovacie orgány aj MVO, je dokument špecificky sa týkajúci konkrétneho dohovoru, ktorý daný zmluvný štát ratifikoval a ktorý hovorí o jeho implementácii.

V r. 2006, po dôležitej diskusii orgánov pre monitoring dohovorov, schválil predsedajúci výborov pre monitoring ľudskoprávných dohovorov nový súbor smerníc pre základný dokument, ktorý značne rozširuje jeho obsah aj význam. Hlavný dokument, teraz známy ako Všeobecný základný dokument (CCD), má byť dôležitou súčasťou hodnotenia zmluvných štátov. Vlády budú musieť v CCD poskytnúť informácie, ktoré sa priamo týkajú implementácie ľudskoprávných dohovorov, ktoré ratifikovali. Na druhej strane MVO nájdu v CCD informácie, ktoré by mali vziať do úvahy pri aktivitách zameraných na obhajobu ľudských práv a môžu tiež pripraviť tieňovú správu k informáciám (alebo nedostatočným informáciám) uvedeným v CCD zmluvného štátu.

Nové smernice pre podávanie správ k CCD pod názvom **Harmonizované smernice pre podávanie správ k medzinárodným ľudskoprávnym dohovorom** (Harmonizované smernice)^[1] obsahujú aj požiadavku, aby zmluvné štáty v CCD podali správu špecificky o zákonoch a politikách týkajúcich sa nediskriminácie, rovnosti a účinných opravných prostriedkoch. Preto by mal CCD obsahovať množstvo informácií, ktoré sú relevantné pre monitoring implementácie dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien

(CEDAW Dohovor), ako aj antidiskriminačných opatrení na základe všetkých ostatných ľudskoprávných dohovorov.

Každý z monitorovacích orgánov si zachová svoje smernice pre podávanie správ, ktoré sú špecifické pre každý dohovor. Od každého monitorovacieho orgánu sa očakáva, že bude revidovať svoje smernice pre podávanie správ v súlade so smernicami k CCD a poskytne aj smernice špecifické pre konkrétny dohovor, ktoré budú od zmluvných štátov požadovať, aby informovali o účinku svojich politík pre oblasť nediskriminácie a ľudskoprávných inštitúcií, ako aj informácie, ktoré si špecificky vyžaduje daný dohovor.

Keď boli schválené nové smernice k CCD, predsedovia a predsedníčky jednotlivých výborov vzniesli požiadavku, aby všetky orgány zmluvných dohovorov revidovali svoje smernice pre vypracovanie obsahu správ zmluvných štátov tak, aby boli v súlade s novými harmonizovanými smernicami a aby vyzývali zmluvné štáty k podávaniu správ za krajinu podľa týchto harmonizovaných smerníc. [2] Od júla 2008 majú zrevidované svoje smernice Výbor pre odstránenie všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW), Výbor pre odstránenie rasovej diskriminácie (CERD) a Výbor pre ochranu práv všetkých migrujúcich pracovníkov a ich rodín (CMW) a požadujú, aby boli správy za jednotlivé krajiny podávané vo formáte predpísanom novými smernicami k CCD. [3] Väčšina ostatných výborov už začala proces prípravy a prijímania nových smerníc, aby vyhovovali novej štruktúre.

Príležitosti pre MVO

Rozšírený CCD predstavuje nové príležitosti pre MVO poukázať na diskrimináciu žien na základe všetkých ľudskoprávných dohovorov OSN v jedinej tieňovej správe k CCD [4], ktorú môžu jednoducho využiť všetky výbory monitorujúce jednotlivé dohovory. MVO môžu pripraviť jednu tieňovú správu, ktorá bude reakciou na CCD vypracovaný ich vládou, a podať ju za účelom posúdenia zmluvného štátu ktorýmkoľvek výborom bez toho, aby ju museli prepisovať a prispôbovať ustanoveniam jedného konkrétneho dohovoru.[5]

Okrem Výboru pre odstránenie všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW Výbor) má ďalších sedem monitorujúcich orgánov mandát [6] a vôľu zaoberať sa v rámci posudzovania zmluvných štátov otázkami diskriminácie na základe pohlavia a rodu. Všetky majú spôsob využitia podaní zo strany MVO. Každý z členských štátov OSN je zmluvným štátom aspoň

jedného ľudskoprávneho dohovoru. MVO budú môcť využiť CCD na to, aby upozornili na diskrimináciu žien na základe akéhokoľvek dohovoru, ktorý štát ratifikoval.[7]

Reagovanie na CCD zvyšuje dopad obhajoby ľudských práv MVO tým, že:

- zvyšuje dôveryhodnosť MVO poukázaním na to, že MVO poznajú, aké záväzky má ich vláda na základe ľudskoprávnych dohovorov, ktorých je zmluvnou stranou;
- zabezpečuje kontinuitu a znásobuje zodpovednosť za otázky diskriminácie na základe pohlavia a rodu zvlášť vtedy, keď si zmluvný štát uplatní problematické výhrady k CEDAW Dohovoru alebo k nemu nepodá pravidelnú správu;
- zdôrazňuje rodové aspekty nariadení každého monitorovacieho orgánu;
- je základom pre zvýšenú pozornosť venovanú ženským ľudským právam v periodickom hodnotení Rady pre ľudské práva a v iných monitorovacích procesoch.[8]

Viac podrobností o písaní tieňovej správy k CCD nájdete nižšie v časti **Podávanie tieňových správ k CCD**.

Nové harmonizované smernice

Primárnym cieľom harmonizovaných smerníc je umožniť zmluvným štátom efektívnejšie podávať správy, vyhnúť sa duplikovaniu a zlepšiť účinnosť systému monitorovania dohovorov. Ak sa budú zmluvné štáty riadiť harmonizovanými smernicami, môže to monitorovacím orgánom pomôcť vidieť „komplexný obraz“ toho, ako zmluvný štát implementuje konkrétny dohovor v kontexte všeobecných ľudskoprávnych záväzkov. [9] Všeobecný hlavný dokument vypracovaný v súlade s harmonizovanými smernicami by mal redukovať potrebu monitorovacích orgánov dohovorov žiadať pri posudzovaní správ zmluvných štátov ďalšie všeobecné informácie.[10] Keď budú všetky monitorovacie orgány používať nový CCD, mali by harmonizované smernice navyše zmluvným štátom zjednodušiť podávanie správ (a tým umožniť aj ich včasné a efektívnejšie podávanie), pretože sa zmluvný štát vyhne opakovaniu informácií vo svojej správe podávanej špecificky ku každému dohovoru pre každý z monitorovacích orgánov.[11] A nakoniec, monitorovacie orgány

dostanú do značnej miery rovnaký typ informácií o otázkach základných ľudských práv od každého zmluvného štátu, ktorý podáva správu, čo umožní dôslednejšie posúdenie štátu.[\[12\]](#)

Harmonizované smernice k CCD sú rozdelené do troch oddielov.

Oddiel 1 popisuje zámer vytvorenia CCD, ktorého súčasťou je príležitosť pre zmluvné štáty, aby samy zhodnotili svoju situáciu v oblasti ľudských práv, identifikovali problémy a na základe toho plánovali.[\[13\]](#) Zmluvné štáty majú vysvetliť svoju vnútornú infraštruktúru na riešenie záležitostí týkajúcich sa medzinárodných ľudských práv, štáty by mali mať vytvorený aparát na podávanie správ monitorovacím orgánom a zber štatistických údajov.[\[14\]](#) CCD by mal zostať platný a mal by byť podľa potreby aktualizovaný.[\[15\]](#) Štáty majú pokračovať v podávaní periodických správ tak, ako si to vyžadujú jednotlivé dohovory, avšak CCD, ktorý pokrýva oblasti spoločné pre všetky dohovory, sa predkladá ako súčasť každej správy na posúdenie štátu každým monitorovacím orgánom. Zmluvné štáty môžu koordinovať podávanie správ tak, aby sa jeden aktualizovaný CCD posudzoval naraz viacerými monitorovacími orgánmi.[\[16\]](#)

Oddiel 2 sa zaoberá predovšetkým technickými aspektmi CCD. Dokument má mať 60-80 strán vo formáte A4 a má byť napísaný písmom Times New Roman veľkosť 12.[\[17\]](#) CCD je nutné podať v elektronickej aj písomnej forme v jednom z oficiálnych jazykov OSN.[\[18\]](#)

Oddiel 3 sa zaoberá samotným obsahom CCD, ktorý je najpodstatnejšou zmenou v porovnaní s predošlými smernicami pre dobrovoľné predkladanie všeobecných informácií (predtým známymi pod názvom „základné informácie“).[\[19\]](#) CCD bude naďalej obsahovať všeobecné informácie o zmluvnom štáte, vrátane demografických, ekonomických, sociálnych a kultúrnych informácií, ako aj informácií o jeho politickej a právnej štruktúre. Tiež sa požadujú informácie o uznaní a registrácii MVO a výkone spravodlivosti.[\[20\]](#) Informácie by mali byť všade, kde je to možné, prezentované cez štatistiky a rozlíšené na základe pohlavia, veku a populačných skupín.[\[21\]](#)

CCD by mal obsahovať časti o podpore a ochrane ľudských práv vrátane:

- informácií o medzinárodných ľudsko-právnych dohovoroch, ktoré štát ratifikoval, a vysvetlenia akýchkoľvek výhrad, ktoré si uplatnil;[\[22\]](#)
- informácií o právnom rámci na ochranu ľudských práv, vrátane roly a zodpovedností národných ľudsko-právnych inštitúcií;[\[23\]](#)

- roly parlamentu;
- roly národných ľudskoprávných inštitúcií (NHRI);
- aktivít v oblasti zvyšovania povedomia;
- procesu prípravy správ na národnej úrovni, ako aj aktivít nadväzujúcich na medzinárodné konferencie;
- roly MVO pri ochrane a podpore ľudských práv a postoj vlády k rozvoju občianskej spoločnosti;[\[24\]](#)
- informácií o vyčleňovaní rozpočtu v tejto oblasti a akejkol'vek forme spolupráce alebo pomoci od iných štátov.[\[25\]](#)

Nediskriminácia a rovnosť. Podľa nových harmonizovaných smerníc je najvýznamnejšou zmenou v CCD zaradenie informácií o nediskriminácii a rovnosti.[\[26\]](#) Podľa nových harmonizovaných smerníc by CCD zmluvného štátu mal:

- popísať, ako zmluvný štát garantuje rovnosť pred zákonom a rovnakú ochranu zákona prostredníctvom legislatívnych a inštitucionálnych štruktúr;[\[27\]](#)
- vysvetliť, ako ústava, základná listina práv alebo základné zákony reflektujú princípy nediskriminácie;[\[28\]](#)
- poskytnúť informácie „o krokoch, ktoré štát robí na zabezpečenie predchádzania všetkým formám diskriminácie na základe akýchkoľvek dôvodov”.[\[29\]](#)

§Časť o nediskriminácii a rovnosti by mala obsahovať všeobecné, faktické informácie o programoch, ktoré boli v krajine vytvorené. Dokument by mal:

- popísať všetky aktivity vlády namierené na znižovanie ekonomických, sociálnych a geografických rozdielov;[\[30\]](#)
- poskytnúť všeobecné informácie o úsilí vlády zvyšovať povedomie prostredníctvom vzdelávania alebo prostredníctvom médií;[\[31\]](#)
- zahrnúť informácie o všetkých dočasných špeciálnych opatreniach na urýchlenie dosahovania rovnosti;[\[32\]](#)
- zahrnúť všeobecné informácie o povahe a rozsahu opravných prostriedkov za porušovanie ľudských práv obsiahnutých v národnej legislatíve a aj to, „či majú obeť efektívny prístup k týmto opravným prostriedkom”;[\[33\]](#)

· venovať špecifickú pozornosť všetkým identifikovaným skupinám, ktoré sú zraniteľné voči diskriminácii.[34]

§Je dôležité poznamenať, že CCD sa obmedzuje na všeobecné, faktické informácie a prehľad legislatívnych a inštitucionálnych štruktúr.[35] Za účelom poskytnutia všeobecných informácií o „politickom, právnom, sociálnom, ekonomickom a kultúrnom kontexte“ by sa mali použiť štatistiky.[36] Štatistiky by mali byť odlišené podľa pohlavia, veku, geografickej polohy a iných relevantných faktorov. Informácie o ochrane a podpore ľudských práv by sa mali týkať len popisu legislatívnych prostriedkov (ústavy, legislatívy, základných zákonov, zriadenia/mandátov interných orgánov a komisií), národných ľudskoprávných inštitúcií, MVO a iných „relevantných aktérov občianskej spoločnosti“.[37]

Špecifické dokumenty ku konkrétnym dohovorom.

Každý z dokumentov ku konkrétnemu dohovoru má, ako druhá časť správy zmluvného štátu konkrétnemu monitorovaciemu orgánu, obsahovať analytické podrobnosti popisujúce implementáciu opatrení na ochranu ľudských práv ku každému článku daného dohovoru.[38] Takýto dokument by mal tiež obsahovať informácie o aktivitách na elimináciu diskriminácie, ako aj iné systémové opatrenia na implementáciu ľudských práv. Jedným z cieľov harmonizovaných smerníc je predísť opakovaniu informácií, takže každý špecifický dokument ku konkrétnemu dohovoru by mal všade, kde je to možné, odkazovať na CCD. Okrem toho by sa mal každý dokument k špecifickému dohovoru zaoberať záverečnými zisteniami príslušného výboru k predchádzajúcej správe zmluvného štátu.[39] Revidované smernice každého monitorovacieho orgánu na podávanie správ budú obsahovať aj podrobnosti o ďalších záležitostiach, ktoré majú byť zahrnuté v správe ku konkrétnemu dohovoru. Súbor špecifických smerníc jednotlivých výborov bude tvoriť druhú časť plného znenia nových harmonizovaných smerníc.

Podávanie tieňových správ k CCD

Tieňová správa k CCD by sa mala zamerať predovšetkým na otázky diskriminácie, ktorými sa zaoberá CCD. Dokument CCD zmluvného štátu nájdete pomocou [vyhľadávacej webovej stránky dokumentov OSN](#). Databázu je možné prehľadávať podľa dohovoru, podľa krajiny alebo typu dokumentu. Na vyhľadanie CCD je potrebné do vyhľadávača zadať krajinu

a v kolónke „typ dokumentu“ zadať „základný dokument“ (Core Document). Ak zadáte iba názov štátu, vyhľadáte všetky dokumenty podané zmluvným štátom pre výbory monitorujúce ľudskoprávne dohovory. Ak zadáte názov dohovoru (zmluvy), vyhľadajú sa všetky dokumenty, ktoré zmluvný štát podal výboru daného dokumentu.

Ak zmluvný štát nepodá CCD, materiál obsiahnutý v tieňovej správe k CCD by mal aj tak uvádzať informácie, ktoré vyžadujú smernice k vypracovaniu CCD. Výbor môže posudzovať tieňovú správu aj vtedy, keď štát nepodal aktualizovaný CCD.

Tieňová správa k CCD sa podáva Úradu vysokého komisára pre ľudské práva (sekretariátu) pred tým, ako výbor posúdi zmluvný štát. Keďže sekretariát distribuuje a uverejňuje tieňové správy on-line iba v súvislosti s plánovaným posudzovaním zmluvného štátu, tieňová správa k CCD by mala byť sekretariátu podaná špecificky s odkazom na nadchádzajúce posudzovanie štátu. Ak má napríklad zmluvný štát podávať správu CEDAW Výboru v januári 2008 a Výboru CERD v auguste 2008, tieňovú správu k CCD je potrebné podať na sekretariát pred zasadnutím CEDAW Výboru *a potom znovu* pred zasadnutím Výboru CERD.

Informácie o stave podávania správ ku konkrétnemu dohovoru je možné pre každý zmluvný štát nájsť na stránke [Úradu vysokého komisára pre ľudské práva](#). Kliknutím na meno krajiny sa na domovskej stránke zmluvného štátu zobrazí „kalendár udalostí“, v ktorom sú uvedené všetky nadchádzajúce hodnotenia zmluvného štátu monitorujúcimi orgánmi. Na tejto stránke sa dajú nájsť aj iné užitočné informácie o tom, ako naposledy zmluvný štát zhodnotili monitorovacie výbory, ako aj dokumenty zmluvného štátu. Zoznam správ podaných monitorovacím orgánom vrátane základného dokumentu (na zozname je uvedený pod názvom „všeobecný“), je možné nájsť prejdением zo stránky danej krajiny na „Úplný zoznam dokumentov v databáze ľudskoprávneho dohovoru“.

Informácie o harmonograme plánovaných hodnotení zmluvného štátu je možné nájsť na stránkach jednotlivých výborov na stránke [Úradu vysokého komisára pre ľudské práva](#). MVO by mali podanie tieňových správ, ak je to možné, naplánovať pre výbory vtedy, keď pripravujú Zoznam otázok na posúdenie zmluvného štátu. Zoznamy otázok sa pripravujú aspoň o jedno zasadnutie výboru skôr, ako je naplánované to zasadnutie, na ktorom má byť zmluvný štát posudzovaný, a môžu byť pripravené až dvanásť mesiacov pred samotným

naplánovaným posudzovaním zmluvného štátu. Webové stránky každého výboru zobrazujú štáty, ktorých hodnotenie je plánované na nasledujúcom zasadnutí výboru, a štáty, pre ktoré je naplánovaná príprava Zoznamu otázok. Viac informácií nájdete na webovej stránke IWRAW v časti [Procesný manuál na podávanie tieňových správ CEDAW Výboru](#).

Podávanie tieňových správ k CCD: Dôležité otázky

Tieto otázky sa používajú pri CCD podávanom na základe nových harmonizovaných smerníc.^[40] Primárne sa týkajú novej časti CCD o nediskriminácii, rovnosti a účinných opravných prostriedkoch a sú špecifické pre štruktúru a status ľudských práv žien. Niektoré zmluvné štáty podali správy, ktoré úmyselne obsahujú informácie požadované CCD, aj isté informácie, ktoré sú špecifické pre daný dohovor, v rovnakej správe.^[41] Tieňová správa k CCD, ktorá obsahuje informácie požadované iba CCD bude vždy prínosná pri hodnotení týchto zmluvných štátov.

Otázky navrhnuté v tejto časti poskytnú základné informácie, ktoré CEDAW Výbor a iné výbory môžu využiť pri hodnotení základného prístupu zmluvného štátu k otázke rovnosti. Špecifická tieňová správa k CEDAW Dohovoru by sa mala zaoberať otázkami diskriminácie podrobnejšie a zvlášť poukázať na výsledky a dopad aktivít alebo nečinnosti vlády.

Zákaz diskriminácie žien

1. Je princíp nediskriminácie a záruka rovnosti medzi ženami a mužmi pri ochrane a uplatňovaní ľudských práv súčasťou ústavy, listiny práv alebo akéhokoľvek základného zákona? Začal sa v krajinách, kde ústava neobsahuje záruku nediskriminácie, proces doplnenia takejto záruky?
2. Zakazuje nejaký zákon, či už špecificky, alebo jeho interpretáciou, diskrimináciu na základe pohlavia, rodu alebo manželského stavu?
3. Existujú zákony alebo politické vyhlásenia, ktoré definujú diskrimináciu žien? Zahŕňajú vo svojich definíciách akékoľvek konanie, ktoré spôsobuje alebo vedie k diskriminačnému zaobchádzaniu so ženami v porovnaní s mužmi?

4. Je právna definícia diskriminácie dostatočne široká alebo dostatočne široko interpretovaná na to, aby bola zlučiteľná s tou, ktorú uvádza CEDAW Dohovor: „akékoľvek robenie rozdielu, vylúčenie alebo obmedzenie vykonané na základe pohlavia, ktorého dôsledkom alebo cieľom je narušiť alebo zrušiť uznanie, požívanie alebo uplatnenie zo strany žien, bez ohľadu na ich rodinný stav, na základe rovnoprávnosti mužov a žien, ľudských práv a základných slobôd v politickej, hospodárskej, sociálnej kultúrnej, občianskej alebo inej oblasti“? Platí definícia aj v prípade praktík, ktoré majú diskriminačný účinok (niekedy sa o nich hovorí ako o nepriamej diskriminácii)?

5. Zahŕňa právna definícia diskriminácie aj násilie páchané na ženách?

6. Aké diskriminačné prvky existujú vo zvykových praktikách (uzákonených alebo neuzákonených) a v cirkevných zákonoch a princípoch?

7. Aké formálne zákony a politiky boli prijaté na zabezpečenie základných slobôd a rovnakých práv ženám (vrátane účasti na občianskom, politickom, ekonomickom, spoločenskom a kultúrnom živote)? Zaoberajú sa tieto opatrenia diskrimináciou žien v jej všetkých formách?

8. Prijal štát legislatívu na riešenie diskriminácie na základe pohlavia v špecifických oblastiach popísaných v Článkoch 6-16 CEDAW Dohovoru?

9. Prijal štát nejaké opatrenia na podporu skutočnej rovnosti, ako sú evaluácia projektov štátu, vzdelávanie administratívnych pracovníkov a pracovníčok alebo spustenie programov, ktoré sú špecificky zamerané na podporu rovnosti?

10. Boli uvedené do platnosti nejaké zákony, predpisy alebo politiky, ktoré regulujú správanie oficiálnych inštitúcií, verejných orgánov a verejných činiteľov voči ženám?

11. Existujú nejaké politiky alebo praktiky vlády a iných verejných inštitúcií, ktoré diskriminujú špecificky ženy alebo je voči ženám diskriminačný ich účinok? Existujú zákony

alebo administratívne, prípadne iné praktiky, ktoré diskriminujú ženy? Sú tieto politiky a praktiky v procese rušenia alebo zmien?

12. Boli uvedené do platnosti nejaké zákony, predpisy alebo politiky, ktoré regulujú správanie súkromných osôb/občanov voči ženám?

13. Aké stereotypné predstavy alebo negatívne postoje existujú voči ženám? Aké úsilie vynaložila vláda na elimináciu rodových stereotypov v rámci legislatívy alebo iných programov?

14. Aké kultúrne alebo tradičné praktiky prispievajú k posilňovaniu takýchto stereotypov a postojov? Prispieva k týmto stereotypom náboženstvo alebo zvyky? Majú podporu vlády?

15. Ako sa štát snaží prostredníctvom legislatívy, politik alebo programov predchádzať a odstraňovať rodovo podmienené násilie páchané na ženách? Sú niektoré z politik na násilie páchané na ženách zamerané na konkrétne skupiny žien ako napr. etnické, rasové, menšiny, migrantky, staršie ženy, dievčatá alebo ženy s postihnutím?

16. Existujú kampane pre verejnosť zamerané na zvyšovanie povedomia a zmenu postojov k násiliu alebo také, ktoré inak podporujú šírenie informácií k verejnosti alebo vzdelávacie programy, ktoré sa zaoberajú problematikou rodových stereotypov alebo negatívnych postojov k ženám? Podieľajú sa na nich národné ľudskoprávne inštitúcie?

17. Existujú verejné informačné programy na vzdelávanie žien o ich právach? Ak áno, v akom rozsahu prispievajú k týmto programom národné ľudskoprávne inštitúcie?

Národné ľudsko-právne inštitúcie

1. Bola zriadená Národná ľudskoprávna inštitúcia (NHRI) na podporu a ochranu ľudských práv? Má špecifický mandát na riešenie problematiky ľudských práv žien? Ak nie, je možné jej mandát vykladať tak, že zahŕňa diskrimináciu žien? Robí inštitúcia niečo v tomto smere?

Ak má štát interný mechanizmus s právomocou riešiť problematiku ľudských práv žien, aký je vzťah tohto mechanizmu k národnej ľudskoprávnej inštitúcii?

2. Má NHRI akreditáciu udelenú Medzinárodným koordinačným výborom národných inštitúcií pre podporu a ochranu ľudských práv (ICC)?

3. Nakoľko nezávislá je národná inštitúcia pre ľudské práva od vlády? Je zriadenie tejto národnej inštitúcie garantované ústavou alebo prezidentským dekrétom, alebo legislatívou? Keby sa zmenila vláda, nakoľko ohrozujúce by to bolo pre existenciu národnej inštitúcie?

4. Má národná inštitúcia pre ľudské práva k dispozícii dostatočné finančné zdroje na to, aby mohla zamestnávať kompetentných zamestnancov a zamestnankyne a vykonávať programové aktivity? Je financovaná iba vládou alebo dostáva aj ďalšie financie z iných zdrojov?

5. Aké je zloženie členov a členiek NHRI? Ako je menovaný/á ombudsman/ka alebo komisár/ka? Na aké dlhé obdobie? Je výsledkom tohto postupu vymenovanie nezávislých a odborne zdatných členov a členiek? Reflektuje členstvo sociálnu, etnickú a jazykovú štruktúru štátu? Je členstvo rodovo vyvážené? Majú členky a členovia odbornosť v oblasti diskriminácie na základe pohlavia a diskriminácie žien?

6. Môže NHRI začať vlastné nezávislé vyšetrovanie? Ako často to tak robí? Prešetrovala NHRI niekedy prípad diskriminácie žien?

7. Aká je rola NHRI v procese podávania správ OSN a následných procesoch? Prispieva NHRI informáciami do správy štátu, zvlášť informáciami o diskriminácii na základe pohlavia? Pomáha NHRI aktérom z občianskeho sektora pri príprave individuálnych podaní alebo žiadostí o informácie adresovaných výboru?

Špecifické okolnosti a rozdiely

1. Sú špecifické skupiny žien ako etnické, rasové, náboženské menšiny, migrantky, staršie ženy, dievčatá alebo ženy s postihnutím zvlášť vystavené riziku diskriminácie? Ako vláda rieši diskrimináciu týchto skupín žien?

2. Je možné nejaké rozdiely medzi uplatňovaním práv medzi mužmi a ženami pripísať geografickej polohe (mesto/vidiek alebo región)?

Dočasné osobitné opatrenia

1. Umožňuje alebo ustanovuje ústava, legislatíva alebo iný právny mechanizmus dočasné osobitné opatrenia na zabezpečenie plného a rovnakého užívania ľudských práv ženami? Sú tieto opatrenia explicitne uznané ako nediskriminačné? Aké dočasné osobitné opatrenia boli prijaté na urýchlenie dosahovania rovnosti medzi mužmi a ženami a v akých oblastiach?

2. Bol pre každé z týchto opatrení určený špecifický časový rámec, ak áno, ku ktorým z nich a v akom rozsahu? Aký je očakávaný časový rámec pre všetky osobitné opatrenia na dosiahnutie ich cieľa a na ich následné zrušenie?

Opravné prostriedky

1. Ako sú vymožitelné antidiskriminačné zákony a politiky prostredníctvom súdneho systému alebo iných tribunálov?

2. Môžu ženy podávať sťažnosti týkajúce sa porušenia ich ľudských práv na sudy, špeciálne sudy alebo NHRI? Koľko prípadov diskriminácie na základe pohlavia ročne riešia sudy alebo iné orgány? Aké rozhodnutia boli v týchto prípadoch vynesené?

3. Zohrávajú v poskytovaní možností vypočutia a opravných prostriedkov rolu komunitné, kmeňové alebo cirkevné sudy? Dodržiavajú tieto sudy zásadu rovnakého zaobchádzania so ženami? Sú ponúkané opravné prostriedky aktívne využívané; sú akýmkoľvek spôsobom diskriminačné voči ženám?

4. Aké sú prekážky (ako nedostatok slobody cestovať, požadovaný súhlas „poručníka“, atď.) v prístupe žien k opravným prostriedkom? Sú postupy na podávanie sťažností jednoduché, prístupné, finančne dostupné a rýchle?

5. Existujú tresty alebo sankcie za diskrimináciu žien? Ak áno, aké? Využívajú sa v praxi? Sú dostatočne odstrašujúce?

PRÍLOHA A Národné ľudsko-právne inštitúcie (NHRI)

Jedným z dôležitých prvkov Všeobecného hlavného dokumentu (CCD) je požiadavka, aby zmluvné štáty reflektovali a diskutovali o svojich inštitucionálnych rámcoch na ochranu a podporu ľudských práv.^[42] CEDAW Výbor už začal s hodnotením NHRI na základe smerníc pre podávanie správ k Článku 2 odsek c). V súčasnosti sú jednoznačne všetky monitorovacie orgány vyzývané, aby hodnotili NHRI zmluvných štátov. NHRI by sa mali podieľať na ochrane a podpore ľudských práv a na podávaní správ o ľudských právach.^[43] Zahnutie informácií o NHRI v CCD je zdôraznením zodpovednosti zmluvných štátov ochraňovať a presadzovať ľudské práva na základe všetkých dohovorov.

Výbor pre ľudské práva v rámci Všeobecného periodického hodnotenia (UPR) taktiež žiada informácie o NHRI.^[44] Podľa smerníc k UPR majú zmluvné štáty podávať správu o pozadí NHRI a ich roly v ochrane a podpore ľudských práv.^[45] Znamená to zdôraznenie očakávaní k NHRI a tiež ich významnej roly v ochrane a podpore ľudských práv.

Takmer každý štát má nejakú NHRI, ako napr. komisiu pre ľudské práva, inštitút pre ľudské práva alebo ombudsmana (verejného obhajcu). OSN si je vedomá toho, že forma národných inštitúcií sa líši v závislosti od podmienok a potrieb v štáte.^[46] Niektoré vlády ustanovili špeciálne komisie na monitorovanie a obhajobu práv istých skupín populácie vrátane žien (napr. komisie pre ženy). Iné implementovali viac druhov národných inštitúcií, ktoré sú kombináciou ombudsmana a komisií, alebo zriadili niekoľko špecializovaných komisií. Všetky NHRI bez ohľadu na to, akú formu majú, sú viazané dvojakým mandátom ochrany a presadzovania ľudských práv.

Keďže majú zmluvné štáty značnú flexibilitu, čo sa týka typu NHRI, ktorú sa rozhodnú zriadiť, je ťažké nastoliť jednotné štandardy. Preto je aj proces akreditácie založený na procesných a štrukturálnych otázkach, nie na vecnom hodnotení.

Medzinárodný koordinačný výbor národných inštitúcií na ochranu a podporu ľudských práv (ICC)^[47] bol zriadený, aby pracoval spoločne s Útvárom pre národné inštitúcie Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva (OHCHR) a vytvoril proces akreditácie NHRI. ICC vykonáva proces akreditácie pre inštitúcie, ktoré sa o ňu uchádzajú^[48], a ako rámec

využíva „Princípy spojené s postavením národných inštitúcií na podporu a ochranu ľudských práv“ (tzv. Parížske princípy)[49]. Parížske princípy odzrkadľujú rozhodnutie Valného zhromaždenia OSN podporiť národné inštitúcie ako účinný nástroj implementácie ľudskoprávných dohovorov. Tieto princípy popisujú požadovanú štrukturálnu povahu takejto inštitúcie (napr. jej štruktúru, mandát, nezávislosť, financovanie, prevádzku a pod.). Zhoda s Parížskymi princípmi je postačujúca na splnenie požiadaviek ICC pre akreditáciu. Aj keď proces akreditácie poskytuje prehľad rámca NHRI, nehodnotí účinnosť inštitúcie ani kvalitatívne nehodnotí jej prácu.

Aj keď sú NHRI financované štátom, sú pokladané za nezávislé inštitúcie a sú takto vnímané aj v rámci OSN. OSN vyzvala NHRI k tomu, aby zohrávali aktívnu rolu v podávaní správ o ľudských právach a nadväzných procesoch a povzbudila ich k tomu, aby prispeli do správ podávaných zmluvným štátom, poskytovali informácie priamo výborom jednotlivých dohovorov alebo podporovali MVO v písaní tieňových správ.[50] OSN má navyše aj predstavu, že NHRI majú byť nápomocné pri šírení informácií o odporúčaniach výborov a ich záverečných zistení. MVO by mali v tieňových správach venovať špecifickú pozornosť roly NHRI v krajine.

Zriadenie a funkcia NHRI ponúka jedinečnú príležitosť na podporu a ochranu ľudských práv žien. V období medzi rokmi 2000 až 2006 CEDAW Výbor vyjadril v hodnotení sedemnástich zmluvných štátov znepokojenie v súvislosti so zriaďovaním a funkčnosťou NHRI a odporúčania k týmto otázkam.[51] V mnohých prípadoch výbor vyzýval k zriadeniu NHRI alebo úradu ombudsmana, ktorý by pracoval priamo na otázkach rovnosti žien a iných oblastí nediskriminácie.[52] Hoci výbor chválil krajiny za zriadenie národných inštitúcií, [53] vyslovil tiež znepokojenie vzhľadom na stupeň nezávislosti národných inštitúcií, [54] ich neadekvátneho financovania, [55] nedostatočnej odbornosti v rodovej oblasti [56] a vzhľadom na to, že NHRI nezačlenili oblasť nediskriminácie a otázky ľudských práv žien do svojej práce a do svojich mandátov.[57] Pri písaní tieňovej správy k CCD je potrebné sa pri hodnotení NHRI zaoberať týmito otázkami.

Evaluácia inštitucionálnej kapacity NHRI by sa mala zaoberať predovšetkým tým, či jej bola udelená akreditácia ICC. Ak nie je akreditovaná, je potrebné pre výbor uviesť dôvody. Ak má NHRI akreditáciu, zhodnotenie jej mandátu a aktivít môže byť nesmierne dôležité pre zvýraznenie záujmu alebo nezájmu zmluvného štátu o ľudské práva žien.

Náležite treba posúdiť to, ako NHRI definuje ľudské práva. Parížske princípy od NHRI vyžadujú, aby mala „široko definovaný mandát“ a mohla tak pracovať v inkluzívnom rozsahu na mnohých ľudsko-právnych otázkach. Diskriminácia žien by mala v ideálnom prípade byť súčasťou mandátu každej NHRI. Jej mandát by mal byť zároveň dosť široko definovaný a zahŕňať hospodárske, sociálne a kultúrne práva. Ak inštitúcia nepokrýva celú škálu ľudských práv, môže to mať zvlášť negatívny dopad na ženy, pretože otázka ich ľudských práv je systémová a hlboko sa dotýka nerovnosti v hospodárskej, sociálnej a kultúrnej oblasti a kultúrnych tabu.[\[58\]](#) NHRI tak môže stratiť širší pohľad a nevidieť systémovú a inštitucionálnu diskrimináciu žien pri posudzovaní individuálnych sťažností. Výsledný všeobecný hlavný dokument by mal poukázať na to, ako NHRI napĺňa alebo nenapĺňa svoj široko definovaný mandát vrátane toho, ako rieši diskrimináciu žien – a zhodnotenie práce NHRI v súvislosti so ženami a rodovou problematikou bude z tohto pohľadu najviac výpovedné.

PRÍLOHA B Využitie harmonizovaných smerníc: Súčasné správy zmluvných štátov

Od r. 2007 predložilo aktualizovaný všeobecný hlavný dokument (CCD) s využitím nových harmonizovaných smerníc iba niekoľko zmluvných štátov. Nedávno podané CCD zmluvných štátov nájdete vyhľadávaním v [databáze ľudsko-právnych dokumentov OSN](#).^[59]

Rozdiely v prístupe zmluvných štátov naznačujú, že by mohla byť užitočná ďalšia evaluácia a rada zo strany výborov. Napríklad Austrália a Angola spojili informácie požadované pre CCD so špecifickými informáciami k dohovoru.^[60]

Austrália bola priekopníckou krajinou v zjednodušenom podávaní správ. Avšak jej CCD z roku 2007 vyzerá, akoby bol pripravený podľa smerníc pre podávanie správ, ktoré boli predsedami a predsedníčkami výborov navrhnuté v r. 2004, ale neboli nikdy schválené, určenými pre navrhované zlúčenie správ pre všetky výbory do jedného dokumentu. Správa z roku 2007 bola podaná ako kombinácia CCD a špecifického dokumentu k Dohovoru Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva (CESCR) a Výboru pre ľudské práva (CCPR). Správa obsahuje časť o „implementácii hlavných ľudskoprávných opatrení spoločných pre všetky alebo viaceré dohovory“, ktorá uvádza podtémy, ako účasť vo verejnom živote, sloboda názoru a prejavu, právo na prácu a právo na primerané jedlo, ošatenie a bývanie. Pre každú podtému správa uvádza tabuľku s článkami všetkých ľudskoprávných dohovorov, ktoré sa na informácie uvedené v podtému vzťahujú.

CCD Angoly z roku 2008 má podobnú štruktúru a vyzerá, akoby spájal správy pre CEDAW, CESCR Výbory a Výbor pre práva dieťaťa (CRC). Využitím podtém a opisom zákonov aj ich implementácie sa zdá, že CCD Angoly obsahuje viac informácií, ako vyžadujú harmonizované smernice.

Druhý extrém reprezentuje Afganistan, ktorý zahrnul len odseky o princípe nediskriminácie a rovnosti. CCD Afganistanu pozostáva väčšinou z citátov z ústavy a zákonov s navrhovanými cieľmi a prioritami. Zákony a ciele v súvislosti so špeciálnymi dočasnými opatreniami a opravnými prostriedkami sú tiež citované, ale chýbajú informácie o súčasných programoch alebo ich implementácii.^[61]

Srí Lanka v roku 2008 podala CCD, ktorý sa viac drží (schválených) harmonizovaných smerníc z roku 2006. CCD Srí Lanky obsahuje časť o „informáciách o nediskriminácii a

rovnosti a účinných opravných prostriedkoch”.[62] Táto časť zahŕňa stručný prehľad právnych nástrojov a systémov, ktoré majú garantovať ľudské práva: medzinárodné dohovory, ústava, základné zákony, systém spravodlivosti a ministerské výbory.[63] CCD obsahuje tabuľku, ktorá ukazuje, ktoré zákony Srí Lanky sa týkajú rôznych článkov ľudskoprávných dohovorov, ako aj medzinárodných nástrojov.[64] Aj keď tabuľka popisuje zákony Srí Lanky veľmi stručne, poskytuje celistvejší obraz o tom, ako zmluvný štát chráni ľudské práva vo všeobecnosti.

Kosovo a Východný Timor pripravili svoje CCD s pomocou OSN.[65] CCD Kosova z roku 2007 pripravovala Dočasná správa OSN v Kosove. Časť o „nediskriminácii a rovnosti“ obsahuje všeobecný popis predpisov a zákonov na ochranu ľudských práv.[66] Tento CCD popisuje jazyk, význam a účinnosť zákonov, ako aj zmienku o úspešnosti týchto zákonov v praxi.[67] Dokument tiež hovorí o ľudských právach podľa jednotlivých tém (rod, vzdelanie, zamestnanie, atď.).[68] Tieto podsekcie podrobnejšie popisujú legislatívne nástroje, ktoré ľudské práva chránia a predchádzajú diskriminácii, ako aj dočasné špeciálne opatrenia prijaté na urýchlenie dosiahnutia rovnosti.[69] Okrem toho, tieto podsekcie hovoria o nedostatkoch v legislatívnych opatreniach, ako aj o navrhovaných a platných opatreniach.[70]

Špecifický dokument Kosova Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva (CESCR) z roku 2008 uvádza, že má byť posudzovaný spoločne s CCD.[71] Špecifický dokument k CESCR je oveľa podrobnejší, čo sa týka implementácie práva a súčasnej praxe. Rozdiel v podrobnosti dokumentov je jasne viditeľný na ich dĺžke – CCD má 67 strán a CESCR 259 strán. Špecifický dokument k dohovoru tiež popisuje ďalšie legislatívne a inštitucionálne štruktúry, ktoré sa vzťahujú k špecifickým článkom dohovoru, ale boli z CCD vynechané.[72] Špecifický dokument k dohovoru popisuje účinnosť implementácie dohovoru prostredníctvom stručnej histórie využívania zákonov v praxi (napr. počet podaní na základe konkrétneho legislatívneho opatrenia alebo štruktúry a to, ako boli tieto podania riešené).[73] Dokument Kosova k Dohovoru CESCR neznížil nadbytočnosť informácií do tej miery, do akej sa to malo dosiahnuť harmonizovanými smernicami – priamo preberá odseky z CCD a opakuje ich v špecifickom dokumente k dohovoru namiesto využitia odkazov na CCD.[74]

Východný Timor pripravil CCD spolu so správou pre Výbor pre práva dieťaťa (CRC) v roku 2007 s pomocou Úradu vysokého komisára pre ľudské práva a MVO pre oblasť personálu,

zberu údajov a financovania.^[75] Dokument s počtom strán 166 obsahuje „podkladové informácie, štatistiky a tematické záležitosti týkajúce sa ľudských práv a vzťahujúce sa k dvom alebo viacerým dohovorom, kým špecifický dokument k CCD je pripravený tak, že identifikuje a zaoberá sa špecifickými otázkami ľudských práv dieťaťa v celkovom kontexte CCD a v kontexte podpory a ochrany ľudských práv vo Východnom Timore”.^[76] Východný Timor začal na svojom CCD pracovať pred schválením harmonizovaných smerníc v roku 2006 a zdá sa, že reflektuje smernice z roku 2004 pre navrhovaný jeden dokument, ktorý je správou k všetkým ľudskoprávnym dohovorom.

CCD Východného Timoru obsahuje časť o „súhlasných vecných opatreniach“, ktorá zahŕňa podtémy podobné tým v CCD Austrálie.^[77] Poznámky pod čiarou k podtémam odkazujú na ľudskoprávne dohovory, ktorých sa informácie týkajú. Dokument tiež niekedy odkazuje aj na špecifický dokument k dohovoru za účelom poskytnutia podrobnejších informácií o téme. Špecifický dokument k CRC^[78] zase obsahuje odkazy na CCD kvôli všeobecnejším informáciám.

Pretože boli CCD Kosova a Východného Timoru pripravené s pomocou Úradu vysokého komisára pre ľudské práva, môžu slúžiť ako príklad potenciálu nového formátu CCD, ktorým je možné pokryť značne veľkú oblasť. Príprava oboch CCD však začala ešte pred schválením nových smerníc, takže môžu viac reflektovať navrhované smernice z roku 2004.^[79] CCD Kosova možno obsahuje viac informácií o systémových otázkach a ich dopade ako je nutné a slovo po slove opakuje materiál, ktorý je obsiahnutý v špecifickom dokumente k CESC. Používanie odkazov medzi CCD a špecifickým dokumentom k dohovoru redukuje opakovanie informácií. CCD Východného Timoru podrobne hovorí o „súhlasných opatreniach“, čo je informácia, ktorú schválená verzia harmonizovaných smerníc z roku 2006 nevyžaduje. Princíp rozhodovania o zahrnutí podrobností o istých podstatných témach v súvislosti s hospodárskymi, sociálnymi a kultúrnymi právami do CCD nie je jasný.

PRÍLOHA C Všeobecné periodické hodnotenie

Všeobecné periodické hodnotenie (UPR) Rady pre ľudské práva poskytuje ďalší priestor na advokáciu prostredníctvom informácií zhromaždených pre Všeobecný hlavný dokument a hodnotenie na základe dohovoru. Rada, ktorá vznikla v roku 2006 a nahradila Komisiu pre ľudské práva, sa skladá z 47 volených členských štátov Valného zhromaždenia OSN.^[80] Má mandát vykonávať Všeobecné periodické hodnotenia (UPR) všetkých členských štátov.^[81] Ciele UPR zahŕňajú podporu „univerzálnosti, vzájomnej závislosti, nedeliteľnosti a vzájomnej previazanosti všetkých ľudských práv“.^[82] Hodnotenie pozostáva z troch dokumentov: zmluvným štátom vypracovanej správy, súboru záznamov o zmluvnom štáte podľa orgánov a postupov OSN a súboru informácií od MVO, NHRI a iných „relevantných aktérov“.^[83]

Správa vypracovaná zmluvným štátom zahŕňa podkladové informácie, ale nie je to ten istý dokument ako CCD. Správa zmluvného štátu pre UPR je oveľa kratšia – iba 20 stranová – a nevyžaduje sa, aby obsahovala časť o nediskriminácii, rovnosti a účinných opravných prostriedkoch. Niekoľko zmluvných štátov však zahrnulo do správy princípy nediskriminácie a rovnosti v špecifickej časti správy alebo všeobecnejšie v časti o ochrane a podpore ľudských práv. Tieto správy môžu obsahovať aj špecifickú časť o ochrane ľudských práv žien a môžu tiež upozorňovať na špecifické témy, ako je napr. problematika žien nútených do sexuálneho otroctva v Japonsku.^[84]

Úrad vysokého komisára pre ľudské práva (OHCHR) pripravuje pre UPR každého štátu hodnotenia výborov a údaje o štáte na základe špeciálnych postupov (napr. správy špeciálnej spravodajkyne alebo spravodajcu), „vrátane pozorovaní a vyjadrenia daných štátov a iných relevantných oficiálnych dokumentov OSN“.^[85] Okrem toho môžu podať informácie na zapracovanie do správy a posúdenie Radou pre ľudské práva aj „iní relevantní aktéri“ ako MVO a NHRI.^[86] Pre MVO je to príležitosť poukázať na špecifické oblasti. Ak štát neratifikoval všetky ľudskoprávne dohovory alebo nepodáva správy pravidelne, UPR poskytuje MVO priestor vyjadriť svoje znepokojenie Rade pre ľudské práva. MVO však musia pamätať na to, že UPR je menej intenzívne skúmanie zmluvných štátov, ako je hodnotenie výbormi, takže je veľmi dôležité zamerať sa na stručný zoznam oblastí.

UPR poskytujú ďalší priestor na obhajobu ľudských práv založenú na dokumentácii, ktorú MVO pripravili už pre účely CCD, a na individuálne špecifické správy k dohovorom. Navyše to môže znamenať, že dopad obhajoby ľudských práv, ktorú vykonávajú MVO na základe ľudskoprávných dokumentov, sa môže znásobiť, keďže záverečné zistenia výborov sú súčasťou materiálov OHCHR k UPR každého štátu. A pre MVO v štátoch, ktoré nepodali správy CEDAW Výboru a iným výborom alebo s nimi meškali, je UPR fórum, ktorému štát neunikne – a ktoré môže byť pre MVO najlepšou príležitosťou prezentovať situáciu medzinárodnej komunite.

Viac informácií o podávaní tieňovej správy pre UPR je pre MVO k dispozícii na [webovej stránke k Všeobecnému periodickému hodnoteniu](#).

Poznámky

[1] 5. Medzivýborové stretnutie, 19.-21.jún, 2006, “Harmonizované smernice o podávaní správ na základe medzinárodných ľudskoprávných dohovorov, vrátane smerníc k základnému všeobecnému dokumentu a k dokumentom o konkrétnom dohovore,” HRI/MC/2006/3. Dostupné na: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/icm-mc/documents.htm> (prístup z júla 2008).

[2] *Pozri* “Effective Implementation of International Instruments on Human Rights, Including Reporting Obligations Under International Instruments on Human Rights,” A/61/385 v ¶ 47.

[3] *Pozri* CEDAW, E/CN.6/2008/CRP.1; CERD, CERD/C/2007/1; CMW, CMW/C/2008/1 (iba periodické správy).

[4] Tieňová správa je súbor informácií zvyčajne pripravených mimovládnyimi organizáciami za účelom osvetliť a/alebo vytvoriť protiváhu k informáciám poskytnutým zmluvným štátom v jeho správe. Každý z výborov pre jednotlivé dohovory má proces posúdenia informácií poskytnutých v tieňovej správe.

[5] Tieňovú správu špecifickú pre konkrétny ľudskoprávny dohovor je možné podať okrem alebo namiesto tieňovej správy k CCD. Tieňové správy ku konkrétnym dohovorum poskytnú viac podrobností a informácií ako tieňová správa k CCD.

[6] *Pozri* Svetová konferencia o ľudských právach, Deklarácia a Akčný program, A/CONF.157/23 (12 júl 1993). Deklarácia odsek. 18; Akčný program odsek 3 (ľudské práva žien). Predsedovia a predsedníčky jednotlivých ľudskoprávných výborov sa začali zaoberať otázkou integrovania rodovej perspektívy na stretnutí hneď po Štvrtej svetovej konferencii o ženách v r. 1995: Správa zo šiesteho stretnutia *Hodnotenie postavenia žien* ako návodu k rodovým otázkam vo všetkých ľudskoprávných dokumentoch. Správa zo stretnutia predsedajúcich ľudskoprávnym výborom z ich desiateho stretnutia, A/53/432 (25/09/98).

[7] *Pozri* Databáza ľudskoprávných dokumentov OSN, kde nájdete informácie o tom, ktorý štát ratifikoval ktoré ľudsko-právne dohovory:

<http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/NewhvVAllSPRByCountry> (prístup z júla 2008).

[8] *Pozri* prílohu k Všeobecnému periodickému hodnoteniu, nižšie.

[9] Harmonizované smernice, *pozri* poznámka 4, ¶ 3.

[10] Tamtiež.

[11] Harmonizované smernice, ¶ 4.

[12] Tamtiež.

[13] Tamtiež. ¶ 9.

[14] Harmonizované smernice, ¶¶ 13-15.

[15] Tamtiež. ¶ 17-18.

[16] Tamtiež.

[17] Tamtiež. ¶¶ 19-23.

[18] Tamtiež.

[19] Tamtiež. ¶¶ 24-60.

[20] Tamtiež. ¶¶ 33-39.

[21] Tamtiež. ¶ 26.

[22] Tamtiež. ¶ 40.

[23] Tamtiež. ¶ 40 (b) (i-iv)

[24] Tamtiež. ¶ 43 (g).

[25] Tamtiež. ¶ 43 (h)-(i).

[26] Tamtiež. ¶¶ 50-59.

[27] Tamtiež. ¶ 50.

[28] Tamtiež. ¶ 52.

[29] Tamtiež. ¶ 53.

[30] Tamtiež. ¶ 55 (“geografické rozdiely” sa môžu týkať rozdielov medzi mestom a vidiekom alebo regionálnych rozdielov).

[31] Tamtiež. ¶ 56.

[32] Tamtiež. ¶¶ 58.

[33] Tamtiež. ¶ 59.

[34] Tamtiež. ¶ 54.

[35] Tamtiež. ¶ 27.

[36] Tamtiež. ¶ 32.

[37] Tamtiež. ¶¶ 42-43.

[38] Tamtiež. ¶ 60.

[39] Tamtiež.

[40] Harmonizované smernice, HRI/MC/2006/3. Dostupné na:

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/icm-mc/documents.htm> (prístup z júla 2008).

[41] *Pozri* Príloha - pre viac informácií k súčasným CCD dokumentom zmluvných štátov.

[42] *Pozri* Medzivýborová technická pracovná skupina. “Harmonizované smernice pre podávanie správ k medzinárodným ľudskoprávnym dohovorom vrátane smerníc pre vypracovanie Všeobecného základného dokumentu a špecifického dokumentu ku konkrétnemu dohovoru,” HRI/MC/2006/3, 10. máj 2006, ¶ 43. Dostupné na: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/icm-mc/documents.htm> (prístup z júla 2008).

[43] Harmonizované smernice, ¶¶ 42(f), 43(b), 45(b), 45(d).

[44] *Pozri* “Pokračovanie rezolúcie Rady pre ľudské práva 5/1.” 27. september 2007. Dostupné na: http://ap.ohchr.org/documents/E/HRC/decisions/A_HRC_DEC_6_102.pdf (prístup z júla 2008).

[45] Tamtiež.

[46] Komisia pre ľudské práva v rozhodnutí 1998/55 uznáva, že “výsadou každého zmluvného štátu je pre založenie národnej inštitúcie právny rámec, ktorý najviac vyhovuje jej špecifickým potrebám a okolnostiam tak, aby bola zabezpečená podpora a ochrana ľudských práv na národnej úrovni v súlade s medzinárodnými ľudskoprávnymi štandardmi“. Komisia pre ľudské práva. “Národné inštitúcie na podporu a ochranu ľudských práv” C.H. R. res 1998/55, ESCOR Supp. (č. 3) v 178, U.N. Doc. E/CN.4/1998/55 (1998).

[47] Pravidlá akreditácie boli schválené 14. septembra 2004.

[48] Fórum národných ľudskoprávných inštitúcií. “Smernice pre akreditáciu a reakreditáciu národných ľudskoprávných inštitúcií zo strany Medzinárodného koordinačného výboru národných ľudskoprávných inštitúcií, verzia 3 – apríl 2008.” Dostupné na:

http://nhri.net/2008/Guidelines_for_accreditation_application_April_2008_En.pdf (prístup z júla 2008).

[49] Viedenská deklarácia a Akčný program, Časť 1, ¶ 36. ‘Princípy týkajúce sa postavenia národných inštitúcií’, rozhodnutie Komisie OSN pre ľudské práva 1992/54 z 3. marca 1992, príloha, dok. OSN E/1992/22, kapitola II, časť A; “Princípy týkajúce sa postavenia národných inštitúcií pre podporu a ochranu ľudských práv”, rezolúcia Valného zhromaždenia 48/134 z 20. decembra 1993. Dostupné na: <http://www2.ohchr.org/English/law/parisprinciples.htm> (prístup z júla 2008).

[50] Pozri “Smernice pre akreditáciu a reakreditáciu,” *supra* č. 48.

[51] Fórum národných ľudskoprávných inštitúcií. “Tabuľka odporúčaní monitorovacieho výboru dohovoru v súvislosti s národnými inštitúciami (január 2000-november 2007) Výbor pre odstránenie všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW).” Dostupné na: http://www.nhri.net/2008/Recommendations_CEDAW_Feb2008.pdf (prístup z júla 2008).

[52] CEDAW Výbor, Záverečné zistenia pre Kórejskú ľudovo-demokratickú republiku, A/56/38 (07/22/2005) 33. zasadnutie v ¶¶ 51-52; Kazachstan, A/56/38 (02/02/2001) v ¶ 9; Rumunsko, A/55/38 (06/30/2000) 23. zasadnutie v ¶ 313; Surinam, A/57/38 (06/21/2002) 27. zasadnutie v ¶ 45-46. K dispozícii tu: <http://tb.ohchr.org/default.aspx> (prístup z júla 2008).

[53] Pozri CEDAW Výbor, Záverečné zistenia pre Cape Verde, CEDAW/C/CPV/CO/6 (08/25/2006) 36. zasadnutie v ¶ 9; Cyprus, CEDAW/C/CYP/CO/5 (05/30/2006) 36. zasadnutie v ¶ 9; Uzbekistan, CEDAW/C/UZB/CO/3 (08/25/2006) 36. zasadnutie v ¶ 7; Thajsko, CEDAW/C/THA/CO/5 (02/03/2006) 34. zasadnutie v ¶¶ 8-9. K dispozícii tu: <http://tb.ohchr.org/default.aspx> (prístup z júla 2008).

[54] CEDAW Výbor, Záverečné zistenia pre Japonsko, A/58/38 (07/18/2003) 29. zasadnutie v ¶¶ 373-374. K dispozícii tu: <http://tb.ohchr.org/default.aspx> (prístup z júla 2008).

[55] CEDAW Výbor, Záverečné zistenia pre Fíji, A/57/38 (Part I) (02/01/2002) 26. zasadnutie v ¶¶ 46-47; Lotyšsko A/55/38 (06/30/2000) 23. zasadnutie v ¶ 149. K dispozícii tu: <http://tb.ohchr.org/default.aspx> (prístup z júla 2008).

[56] CEDAW Výbor, Záverečné zistenia pre Mexiko CEDAW/C/MEX/CO/6 (08/25/2006) 36. zasadnutie v ¶ 10. K dispozícii tu: <http://tb.ohchr.org/default.aspx> (prístup z júla 2008).

[57] CEDAW Výbor, Záverečné zistenia pre Mauritius CEDAW/C/MAR/CO/5 (08/25/2006) 36. zasadnutie v ¶ 28; Fiji, A/57/38 (Part I) (02/01/2002) 26. zasadnutie v ¶¶ 46-47; Mongolsko, A/56/38 (02/02/2001) 24. zasadnutie v ¶ 264. K dispozícii tu: <http://tb.ohchr.org/default.aspx> (prístup z júla 2008).

[58] Kumar, C. Raj. (2006) "National Human Rights Institutions and Economic, social and Cultural Rights: Toward the Institutionalization and Developmentalization of Human Rights." *Human Rights Quarterly* 28: 755-779.

[59] Niektoré z nedávnych CCD sú k dispozícii iba na stránkach konkrétnych dohovorov. Napríklad najnovšie CCD Austrálie, Angoly a Kosova sú v súčasnosti umiestnené na webovej stránke Pracovnej skupiny CESCR pre prípravu 40. zasadnutia. Dostupné na: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cescr/cescrwg40.htm> (prístup z júla 2008). CCD Východného Timoru je možné nájsť na web stránke CRC. Dostupné na: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/crcs47.htm> (prístup z júla 2008). CCD Afganistanu je iba na vládnej web stránke. Dostupné na: <http://www.mfa.gov.af/Documents/HR-Reports/Common-Core-Documents.pdf> (prístup z júla 2008).

[60] Pozri Austrália HRO/CORE/AUS/2007 a Angola HRI/CORE/AGO/2008.

[61] Afganistan, Všeobecný hlavný dokument (CCD). K dispozícii na web stránke afganskej vlády: <http://www.mfa.gov.af/Documents/HR-Reports/Common-Core-Documents.pdf> (prístup z júla 2008). CCD Afganistanu uvádza, že je pre účely CESCR, hoci Afganistan nie je na zozname krajín podávajúcich správu.

[62] Pozri Srí Lanka HRI/CORE LKA/2008, ¶ 63-65.

[63] Tamtiež.

[64] Tamtiež. v prílohe IV.

[65] Kosovo, HRI/CORE/UNK/2007, ¶ 198-210; Annemarie Devereux & Catherine Anderson, *Reporting under International Human Rights Treaties: Perspectives from Timor Leste's Experience of the Reformed Process* *Human Rights L.R.* 8:1(2008), str. 84-85. Dostupné na: <http://hrilr.oxfordjournals.org/cgi/reprint/8/1/69> (prístup z júla 2008).

[66] Pozri Kosovo, HRI/CORE/UNK/2007, ¶ 198-210.

[67] Tamtiež.

[68] Tamtiež. ¶ 211-249.

[69] Tamtiež.

[70] Pozri napr. Tamtiež. ¶ 238, 227.

[71] Pozri Kosovo, E/C.12/UNK/1 z 40. zasadnutia CESCR.

[72] Pozri Tamtiež. ¶ 550.

[73] Pozri Tamtiež. ¶ 519, 533.

[74] Pozri Kosovo, HRI/CORE/UNK/2007, ¶ 205-10 and Kosovo, E/C.12/UNK/1 from 40th Session CESCR, ¶ 43-49.

[75] Annemarie Devereux & Catherine Anderson, *Reporting under International Human Rights Treaties: Perspectives from Timor Leste's Experience of the Reformed Process* Human Rights L.R. 8:1(2008), str. 84-85. Dostupné na: <http://hrhr.oxfordjournals.org/cgi/reprint/8/1/69> (prístup z júla 2008).

[76] Východný Timor, HRI/CORE/TLS/2007, CRC/C/TLS/1 CRC 47. zasadnutie, ¶ 3. Dostupné na: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/crcs47.htm> (prístup z júla 2008).

[77] Tamtiež.

[78] Východný Timor, CRC/C/TLS/1 CRC 47. zasadnutie. Dostupné na: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/crcs47.htm> (prístup z júla 2008).

[79] Pozri "Účinná implementácia medzinárodných ľudsko-právnych nástrojov vrátane povinnosti podávať správy k medzinárodným ľudsko-právnym nástrojom" A/61/385, ¶ 7. Dostupné na: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/icm-mc/documents.htm> (prístup z júla 2008).

[80] Rezolúcia Valného zhromaždenia 60/251: Rada pre ľudské práva, A/RES/60/251, ¶ 7. Dostupné na: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/RES/60/251 (prístup z júla 2008).

[81] Tamtiež. ¶ 5(3).

[82] Rezolúcia Rady pre ľudské práva 5/1: Budovanie inštitúcie Rady pre ľudské práva, A/HRC/RES/5/1, ¶3. Dostupné na: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/RES/5/1 (prístup z júla 2008).

[83] Tamtiež. ¶ 15.

[84] Pozri “Správa pracovnej skupiny o všeobecnom periodickom hodnotení: Japonsko”, A/HRC/8/44, ¶¶ 26, 37, 45, 60. Pre viac informácií o UPR pozri “Kontrola rezolúcie o ľudských právach 5/1.” Dostupné na:

http://ap.ohchr.org/documents/E/HRC/decisions/A_HRC_DEC_6_102.pdf (prístup z júla 2008).

[85] “Budovanie inštitúcie Rady OSN pre ľudské práva,” A/HRC/RES/5/1, 18. jún 2007, ¶ 15. Dostupné na: http://ap.ohchr.org/documents/E/HRC/resolutions/A_HRC_RES_5_1.doc (prístup z júla 2008).

[86] Tamtiež.

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR v rámci dotačného programu podpredsedu vlády SR pre ľudské práva a národnostné menšiny Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedná Možnosť voľby.